

Postanowienie z 16 stycznia 2002 r., Ts 138/01
**SKARGA KONSTYTUCYJNA NIEDOSZŁEGO
DOKTORA HABILITOWANEGO**

Rodzaj postępowania: wstępna kontrola skargi konstytucyjnej Inicjator: osoba fizyczna	Skład orzekający: 1 sędzia
--	--------------------------------------

Polskie prawo przewiduje trzy formalne szczeble kwalifikacji w określonej dziedzinie nauki. Pierwszym szczeblem jest stopień doktora, drugim – doktora habilitowanego; obydwa nadawane są przez upoważnione placówki naukowe, w szczególności działające w ramach szkół wyższych. Ukoronowaniem kariery uczonego jest tytuł naukowy profesora, nadawany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

W stwierdzaniu kwalifikacji kandydatów do stopni naukowych i tytułu naukowego istotna funkcja kontrolna przypada specjalnemu organowi państwowemu, wyłanianemu w drodze wyborów spośród osób posiadających tytuł profesora. W czasie wydania omawianego postanowienia organ ten nosił nazwę „Centralna Komisja do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych”, od 2003 r. nazwa jego nazwa (w związku z rozszerzeniem zakresu działania) brzmi: „Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów”. Do zadań Komisji należy, między innymi, czuwanie nad tym, aby stopnie doktora i doktora habilitowanego były przyznawane za prace reprezentujące należyty poziom naukowy. Jednym z instrumentów, w jakie ustawodawca wyposażył Komisję, jest wymaganie zatwierdzenia przez nią uchwały właściwego gremium naukowego w sprawie przyznania określonej osobie stopnia doktora habilitowanego.

Przyczyną skargi konstytucyjnej w niniejszej sprawie była odmowa Centralnej Komisji do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych zatwierdzenia uchwały Rady Wydziału jednej z uczelni państwowych w sprawie przyznania skarżącemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych. Opierając się na wewnętrznej recenzji dorobku kandydata, zwłaszcza jego pracy habilitacyjnej, Centralna Komisja uznała, że dorobek ten nie spełnia wymagań naukowych związanych z habilitacją. Odwołanie zainteresowanego do tejże Komisji, a następnie jego skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego nie przyniosły oczekiwanego przezeń rezultatu.

W skardze konstytucyjnej pełnomocnik niedoszłego doktora habilitowanego zarzucił, że szereg przepisów ustawy z 12 września 1990 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych, które zastosowano w sprawie skarżącego, jest niezgodnych z konstytucyjnymi gwarancjami praw podstawowych. Zdaniem autora skargi ustawowe wymaganie zatwierdzenia przez Centralną Komisję uchwały organu uczelni nadającej stopień doktora habilitowanego stanowi niedopuszczalne ograniczenie autonomii wyższych uczelni, zagwarantowanej w art. 70 ust. 5 Konstytucji. Według skargi ocena dokonywana przez Centralną Komisję, poza wyższą uczelnią, stanowi jednocześnie ograniczenie prawa do wolno-

ści badań naukowych, ponieważ Komisja może dobrać recenzentów „o określonych poglądach”. Samo istnienie Centralnej Komisji uznano w skardze za niezgodne z konstytucyjną zasadą równości, skoro kwestionowana ustawa pozwalała Senatowi Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (uczelnia niepaństwowa związana z hierarchią kościelną) nadawać tytuł naukowy profesora bez ingerencji Komisji.

Omawiane postanowienie zostało wydane w ramach procedury wstępnego badania skargi konstytucyjnej (art. 49 w związku z art. 36 ustawy o TK). Na postanowienie to pełnomocnik skarżącego złożył zażalenie. Trybunał Konstytucyjny w składzie trzyposobowym zażalenia nie uwzględnił ([postanowienie z 24 kwietnia 2002 r.](#), sygnatura jw.). Tym samym skarga konstytucyjna, ostatecznie uznana za niedopuszczalną, nie została skierowana do merytorycznego rozpoznania.

ROZSTRZYGNIECIE

Trybunał odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

GŁÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. Kontrola przepisów prawa dokonywana w trybie [skargi konstytucyjnej](#) (art. 79 ust. 1 Konstytucji) wykazuje odrębności w stosunku do analogicznej kontroli wykonywanej w postępowaniu wszczętym w wyniku przedstawienia wniosku lub pytania prawnego. Kryterium (wzorcem) kontroli zainicjowanej skargą konstytucyjną może być bowiem tylko przepis Konstytucji regulujący wolność lub prawo podmiotowe przysługujące skarżącemu, i to tylko wówczas gdy tej wolności lub tego prawa dotyczyło ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie skarżącego.
2. Zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy o TK skarżący ma obowiązek nie tylko dokładnie wskazać akt normatywny (lub jego część), któremu zarzuca niezgodność z Konstytucją, ale także określić, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób zostały – zdaniem skarżącego – naruszone. Do spełnienia tego wymagania nie wystarczy powołanie jakiegokolwiek przepisu konstytucyjnego dotyczącego wolności i praw; musi to być taki przepis, który ze względu na swoją treść może być wzorcem adekwatnym dla oceny zarzucanego przez skarżącego naruszenia.
3. Skoro skarżący wskazał jako wzorce kontroli konstytucyjności przepisy, których treść jest bądź nieadekwatna do przedstawionego w uzasadnieniu skargi stanu faktycznego, bądź które nie są podstawą przysługujących skarżącemu wolności ani praw, na podstawie art. 36 ust. 3 ustawy o TK należy odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.
4. Konstytucyjne prawo do nauki (art. 70 ust. 1) należy rozumieć jako prawo do pobierania nauki, czyli do kształcenia się, a nie jako prawo do uprawiania badań naukowych, którego podstawą jest inny przepis Konstytucji (art. 73).
5. Autonomia, którą w myśl art. 70 ust. 5 Konstytucji ustawodawca powinien zapewnić szkołom wyższym, oznacza (zgodnie z etymologią tego słowa) upoważnienie szkoły wyższej do stanowienia reguł, którymi będzie się ona kierować w swojej działalności.

Autonomia nie wyklucza obowiązywania przepisów ustanawiających nadzór sprawowany przez właściwe organy państwowe nad działaniami szkoły wyższej, także w zakresie przestrzegania reguł obowiązujących w sferze objętej autonomią.

6. Autonomia przysługuje szkołom wyższym, a nie osobom fizycznym zatrudnionym lub kształcącym się w takich szkołach; art. 70 ust. 5 Konstytucji nie wyraża bezpośrednio żadnego przysługującego takim osobom prawa podmiotowego, które mogłoby podlegać ochronie w trybie skargi konstytucyjnej.
7. Funkcjonowanie hierarchicznego systemu stopni naukowych oraz dokonywanie przez właściwe organy szkół wyższych oraz przez Centralną Komisję do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych oceny dorobku naukowego, będącej podstawą nadania albo odmowy nadania takiego tytułu bądź stopnia, nie narusza zagwarantowanej w art. 73 Konstytucji wolności prowadzenia badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników.
8. Prawo do uzyskania stopnia naukowego jest prawem rangi ustawowej i nie mieści się w zakresie konstytucyjnej wolności prowadzenia badań naukowych.
9. Sytuacja skarżącego, jako osoby fizycznej, jest odmienna od sytuacji szkół wyższych, będących osobami prawnymi, dlatego nie jest możliwe porównywanie tych sytuacji dla uzasadnienia zarzutu naruszenia konstytucyjnej zasady równości (art. 32).
10. Zasadność zarzutu powołania przez Centralną Komisję do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych recenzentów „o określonych poglądach” nie może być rozpatrywana przez Trybunał Konstytucyjny. Zarzut taki dotyczy bowiem płaszczyzny stosowania prawa, do kompetencji Trybunału należy zaś jedynie kontrola zgodności aktów normatywnych z aktami mającymi wyższą rangę w hierarchicznie zbudowanym systemie prawa (art. 188 Konstytucji).

Przepisy Konstytucji i ustawy o TK

Konstytucja

Art. 32. 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Art. 70. 1. Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa.

[...]

5. Zapewnia się autonomię szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie.

Art. 73. Każdemu zapewnia się wolność twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolność nauczania, a także wolność korzystania z dóbr kultury.

Art. 79. 1. Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Art. 188. Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach:

- 1) zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,
- 2) zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,
- 3) zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
- 4) zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,
- 5) skargi konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1.

Ustawa o TK

Art. 36. 1. Wniosek, o którym mowa w art. 32 ust. 2, prezes Trybunału kieruje do wyznaczonego przez siebie sędziego Trybunału w celu wstępnego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

2. Jeżeli wniosek nie odpowiada warunkom formalnym, sędzia Trybunału wzywa do usunięcia braków w terminie 7 dni od daty zawiadomienia.

3. Gdy wniosek jest oczywiście bezzasadny lub braki nie zostały usunięte w określonym terminie, sędzia Trybunału wydaje postanowienie o odmowie nadania wnioskowi dalszego biegu.

4. Na postanowienie w sprawie nienadania wnioskowi dalszego biegu wnioskodawcy przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia.

5. Trybunał, na posiedzeniu niejawnym, postanowieniem pozostawia bez rozpoznania zażalenie wniesione po upływie terminu określonego w ust. 4.

6. Po stwierdzeniu, że zażalenie zostało wniesione w terminie, prezes Trybunału kieruje je do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym przez Trybunał i wyznacza termin rozpoznania.

7. Trybunał, uwzględniając zażalenie, kieruje sprawę do rozpoznania na rozprawie. Na postanowienie o nieuwzględnieniu zażalenia nie przysługuje środek odwoławczy.

Art. 47. 1. Skarga poza wymaganiami dotyczącymi pisma procesowego powinna zawierać:

- 1) dokładne określenie ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją,
- 2) wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób - zdaniem skarżącego - zostały naruszone,
- 3) uzasadnienie skargi, z podaniem dokładnego opisu stanu faktycznego.

2. Do skargi należy załączyć wyrok, decyzję lub inne rozstrzygnięcie, z podaniem daty jej doręczenia, wydane na podstawie zakwestionowanego aktu normatywnego.

Art. 49. Skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu; art. 36 stosuje się odpowiednio.